

Communisme en conflict

Uitnodiging tot discussie

Johan Moyaert

Onlangs is een boek verschenen waarin de gangbare opvattingen over communisme op een uitdagende manier in vraag worden gesteld. Communisme en conflict. Een pleidooi voor een reëel-kritisch communisme is de titel. De auteur, Guy Quintelier, stelt dat men onder een communistische maatschappij ten onrechte bijna altijd een samenleving heeft verstaan waarin alle conflicten tussen de mensen zijn opgelost, waarin er m.a.w. een algehele harmonie zou heersen. De belangrijkste voorwaarde voor de realisatie van die utopie zou er dan in bestaan dat het basis-conflict van het menselijk bestaan, het conflict met de natuur, definitief wordt opgelost. En dat kan maar doordat er eerst een volautomatisch, hoog-technologisch productieapparaat wordt ontwikkeld dat de mensen van de productiedwang bevrijdt. Zo is de halfslachtige binding te begrijpen van een bepaald soort van (utopisch, dogmatisch) communisme met het kapitalisme. Ook Marx bleef geloven in de historische noodzaak van het kapitalisme. En de socialistische experimenten in Oost-Europa kwamen er in feite op neer dat de staat de rol van de kapitalisten op zich nam en opnieuw aan het volk een gewelddadig regime oplegde in dienst van de accumulatie.

Daartegenover verdedigt Guy Quintelier een

“reëel-kritisch communisme”, een communisme dat het geloof in het ideaal van een conflictloze samenleving en zijn halfslachtige binding met het kapitalisme heeft opgegeven. Het reëel-kritisch communisme zou zich, volgens Guy Quintelier, juist onderscheiden van andere ideologieën doordat het aanvaardt dat de verhoudingen tussen de mensen en de natuur, tussen de mensen onderling en van iedere mens tot zichzelf noodzakelijk conflictgeladen zijn en dat er een spanningsveld bestaat tussen rechten en plichten die voortvloeien uit de conflictgeladen verhoudingen van de mensen tot de wereld. Het weigert het conflictgeladen bestaan voor sommigen op te heffen door hen privileges te garanderen ten koste van anderen.

De redactie van dit tijdschrift is van mening dat het de moeite waard is bij de stellingnamen van Guy Quintelier langer te blijven stilstaan. Ze wil daarom voor een tijdje een rubriek openen over het thema “Communisme en conflict” met reacties op het boek van Guy Quintelier. Als eerste volgt hier een reactie van Rudolf Boehm. Aan diegenen die zich geroepen voelen om te reageren, zouden we willen vragen dat ze, net als Rudolf Boehm, dieper zouden willen ingaan op één punt in plaats van zich te verliezen in vage beoordelingen over het boek in het algemeen.